

Поклик Ктулху

Серед усіх могутніх сил чи істот, імовірно, залишився якийсь релікт... релікт іще з тих давніх часів, коли... свідомість проявлялася у розмаїтті форм, цілковито зниклих задовго до перших хвиль людської цивілізації... ті форми збереглися у вигляді минуших спогадів хіба в поезії і легендах, які нарекли їх богами, чудовищами, міфічними істотами усякого роду і виду...

Елджернон Блеквуд¹

I. Жах у глині

Гадаю, наймилосердніша річ у цьому світі – це нездатність людського розуму осягнути весь його обшир. Ми мешкаємо на безтурботному острівці незнання посеред чорних морів вічності, а проте це не означає, що у нас є потреба кудись ними мандрувати. Науки, кожна з яких розвивається лише у власному напрямі, поки що не завдавали нам великої шкоди; але одного дня поєднання розпорощених знань відкриє нам настільки жаскі перспективи реальності і нашого жахливого становища у ній, що ми всі або збожеволіємо від того одкровення, або ж втечимо від світла у мир і спокій нових Темних Віків.

¹ Елджернон Генрі Блеквуд – англійський класик містики і жахів, один із провідних авторів, які започаткували жанр історій про привидів (*тут і далі – примітки перекладачів*).

Теософи розмірковували над довершеною величчю космічного циклу нашого світу і людською расою, яка для нього є лише випадковою пригодою. Вони натяками оповідали про дивні пережитки давнини, словами, від яких холоне кров, якщо вони не замасковані м'яким оптимізмом. А проте не від них з'явився тъмяний пробліск заборонених еонів, що змушують мене терпнути від жаху щоразу, коли я про них думаю, і зводять мене з розуму, коли являються мені у снах. Цей пробліск, як і всі страхітливі пробліски істини, сяйнув одного разу з випадковою поєднання розрізних речей -- цього разу зі старої газетної вирізки і нотаток нині мертвого професора. Я сподіваюся, що більше ніхто не довершить цього поєднання; безперечно, якщо я виживу, я ніколи свідомо не додаватиму ланок до цього огидного ланцюга. Я думаю, що професор справді прагнув промовчати про ту частку знання, яка йому відкрилася; він неминуче знищив би всі нотатки, якби його не спіткала раптова смерть.

Я отримав це одкровення взимку 1926–1927 років після смерті моого двоюрідного дядька, Джорджа Геммела Енгелла, почесного професора семітських мов Університету Брауна, Провіденс, Род-Айленд. Професор Енгелл був відомим авторитетом у царині прадавніх манускриптів, до його послуг нерідко вдавалися очільники провідних музеїв; природно, що його смерть у дев'яностодворічному віці не залишилася непоміченою. У вузьких колах інтерес підігрівався ще й нетиповістю причини смерті. Вона нагло спіткала професора, коли той повергався з корабля на Ньюпортському причалі; він раптово упав, як кажуть свідки, після зіткнення зі схожим на моряка негром, який вийшов з малопомітних тінистих закутків обривистого схилу, що тягнувся уздовж короткої дороги від берега до будинку покійного на Візьямз-стріт. Лікарі не змогли знайти жодних явних недуг, але після жвавих дебатів зійшлися на тому, що логічною причиною цього фатального кінця є якась прихованая вада серця, підсиlena стрімким підйомом на такий крутий пагорб для настільки старого чоловіка. Тоді у мене не було жодних причин сумніватися в такому висновку, проте згодом я почав дивуватися – і більше, ніж просто дивуватися.

Як спадкоємець і духівник моого двоюрідного дядька (бо ж він помер бездітним удівцем), я повинен був ретельно вивчити його папери: саме з цією метою я перевіз усі його теки і коробки до свого кабінету у Бостоні. Більшість матеріалів, з якими я мав справу, згодом буде опубліковано Американською Спілкою археологів, але була одна скринька, вміст якої я вважаю велими загадковим і не маю бажання ні кому його демонструвати. Вона була замкнена, і я не міг її відімкнути, доки випадково не натрапив на іменний перстень, який професор носив у кишенні. Тоді з його допомогою мені вдалося відімкнути скриньку, але тут я зіткнувся зі складнішою і куди надійніше замкненою перепоною. Бо ж що могли означати дивний глиняний барельєф і розрізнені нотатки, аркуші і вирізки, які я знайшов? Невже мій дядько на схилі літ почав вірити у таке очевидне шахрайство? Я вирішив знайти ексцентричного скульптора, відповідального за це нахабне збурення старечого розуму.

Барельєф був грубим прямокутником, менш ніж дюйм завтовшки і площею приблизно п'ять на шість дюймів; очевидно, виготовили його недавно. Втім, його вигляд і композиція не справляли враження сучасних; хоча дивацтва кубізму і футуризму є дуже і дуже химерними, вони нечасто відтворюють загадкові традиції, що сягають ще до історичних письмен. А письмена, власне, і були основним вмістом цього барельєфу. Однак, моя пам'ять, попри знайомство з огромом паперів і колекцій моого дядька, жодним чином не змогла ідентифікувати саме ці символи чи бодай співвіднести їх з найвіддаленішими з можливих джерел. Над невідомими ієрогліфами була зображена фігура – з очевидним наміром живописати її, проте надто вже імпресіоністичне виконання не давало чіткого уявлення про її суть. Здавалося, то був якийсь монстр, а чи символ, що передавав монстра, образ якого могла витворити лише хвора свідомість. Я не надто погрішу против істини, якщо скажу, що моя дещо екстравагантна уява намалювала одночасно обrazy восьминога, дракона і потворної подоби людини. М'ясиста голова зі щупальцями вінчала гротескне і лускате тіло зrudimentарними крилами, а проте саме загальний контур цієї фігури робив її разюче жахливою. Позаду

постаті проступали нечіткі обриси якихось колосальних архітектурних споруд, що слугували тлом зображення.

Записи, які окрім стосу вирізок з преси, були долучені до цієї химери, зовсім недавно були зроблені рукою професора Енгелла, до того ж без жодних претензій на літературний стиль. Документ, який здався мені найважливішим, мав заголовок *КУЛЬТ КТУЛХУ*¹, старанно виведений друкованими літерами, щоб уникнути помилок у прочитанні настільки нетипового слова. Рукопис було розділено на дві частини, перша з яких мала заголовок «1925 – Сон і робота сну Г. А. Вілкокса, вул. Томаса, 7, Провіденс, Р. І.²», а друга – «Розповідь інспектора Джона Р. Леграса, вул. Б'єнвіль, 121, Новий Орлеан, Ла.³, 1908 р. А. А. С. – Нотатки про те саме, і нот. проф. Веббза». Решта рукописних паперів були просто короткими нотатками, деякі – записами дивних снів різних людей, деякі – цитатами з теософських книжок і часописів (значною мірою з *Атлантиди і втраченої Лемурії* В. Скотта-Еліота⁴), інші ж нотатки стосувалися вцілілих донині таємних общин і прихованих культів, з численними посиланнями на місця у таких міфологічних і антропологічних джерелах, як Фрейзерова *Золота Гілка*⁵ і *Відьомські культу у Західній Європі* міс Мюррей⁶. Вирізки більшістю містили згадки про поширен-

¹ Варто зауважити, що транслітерація оригінального слова *Cthulhu* (читається *Кесулу*) досі викликає суперечки. У цьому перекладі літера *h*, яка в англійській мові не читається, передається як українська *х*, зокрема тому, що таке звучання для англійської мови нетипове. Виняток – лише сполучки *th* і *ph*. Тому «Ньярлатотеп», але «Ктулху».

² Род-Айленд.

³ Луїзіана.

⁴ Вільям Скотт-Еліот – британський аматор теософії та антропології, який вважав, що все людство має спільног о предка – расу лемурійців та їхніх наступників – атлантів. Його праці започаткували цілу епоху псевдонаукових досліджень у царині антропогенези.

⁵ Джеймс Джордж Фрейзер – шотландський антрополог і фольклорист, його *magnum opus* «Золота гілка» обґруntовує теорію спільног о походження міфологічної та магічної традицій усіх культур і народів.

⁶ Неодноразово згадувана ГФЛ праця британського антрополога і культуролога Маргарет Мюррей описує паневропейський дохристиянський культ Рогатого Божества.